Ч. 87. Чернівції, субота дня 24. цьвітня 1909 р. Річник XXV.

Передплата на „Буковину“
платна в Чернівцях:
в Австро-Угорщинї: на цїлий рік 24 кор., на пів року 12 кор., на чверть року 6 кор., на місяць 2 кор.
в Росиї: на цїлий рік 12 карбованцїв, на пів року 6 карб.
в иньших державах: на цїлий рік 40 фр., на пів року 20 франків.
Для міщан і селян буде виходити „Буковина“ раз на тиждень під недїлю і коштувати буде на цїлий рік 4 К, на пів року 2 К, на чверть року 1 К.

Поодиноке число 10 сотиків.

Оголошеня коштують по 10 сотиків від одношпальтовоï стрічки або її місця дрібним друком (петіт). При кількоразових або при річних замовленях значний опуст.

БУКОВИНА

Орґан українськоï поступовоï партиï на Буковинї,
виходить що дня крім недїль і сьвят.

Редакция, адмінїстрация і експедиция „Буковини“
в Чернівцях, ул. Петровича число 2.
Число телефону 176.
Адрес для телеґрамів: „Буковина“, Чернівцї.

В справах редакцийних можна устно порозумівати ся що дня від 10—11. рано і 2.—3. пополудни крім недїль і сьвят.
Надіслане по 40 сот. від стрічки, при частїйших замовленях відповідний рабат. **Рекламациї** неопечатані вільні від порта. **Рукописи** звертає редакция лише за попереднїм застереженем і залученем почтовоï належитости.
Циркулярі яко прилоги коштують по 2, 3 і 4 сотики від штуки.
Належитостий за анонси марками почтовими не принимає ся.

Caveant consules!

Єще один акт і буде конець траґедиї, що почала ся 12. цьвітня 1908 року. Та з тим не скінчить ся друга далеко поважнїйша драма рускопольских відносин в Галичинї й загалом житя-бутя українського народу в Австриї. Бажаючи, щоби „нация розпуки“, як названо нас нераз з ріжного боку, стала нациєю надії не тільки для себе самоï але й для австрийскоï держави, — приглянь мо ся, що спричинило страшне дїло розпуки Січиньского, бо воно не тільки вияснить нам сю подію, але й вкаже дорогу, котрою можна-б вивести нашу нацию з розпуки до надії.

Послухаймо, як пояснив Січиньский на розправі свій вчинок, а пізнаємо жерело усего того лиха. Він сказав між иншим ось що:

Як би від 40 лїт не було в Галичинї полїтичних убійств, як би жандарми не вбили Каганця, як би не галицкі вибори, що відбувають ся в супроводї полїтичних убийств, як би не Монастирска, Коропець, Горуцко, Лядське, Львів, Перемишль, де по виборі п. Лїбермана полїция задушила чоловіка — як би не се все, то й я не був би хопив ся полїтичного терору і не стояв тепер перед вами. Чи пан прокуратор не може пригадати собі, як то п. Ґневош не хотїв подати руки одному свому товаришови, кажучи до него, щоби вперед обмив своï руки від мужицкоï крови. Якаж се була кров? Чи з мордів доверщених в цїлях неполїтичних? Се кров хлопів вбитих при виборах, кров пролита в інтересї пануючих кляс польскоï нациї, котрі мають перевагу в Галичинї!...

Не покликуйте ся на те, що ми маємо рівні права, бо се є лише солодкі слова, а в практицї є що инше. А ми сей гнет відчуваємо — здаєть ся — два рази сильнїйше нїж в Росиї, бо тутки протизаконно ломили і ломлять конституцию. І так було з давних часів, від коли тільки Польща мала до дїла з Україною. Се цїла історична система. І Потоцкий помер не лиш за своï власні дїла, але також і за дїла своïх попередників. Ми тїшили ся тільки конституциєю на папери, бо так само дїяло ся і перед конституциєю, як дїєть ся від лїт по нинїшний день, але пануюча польска кляса завсїди каже, що не хоче наших кривд та, що все є добре.

Як шляхта зломила свою конституцию, як зломила конституцию 3. мая, так тепер шляхта, міщани і бюрократия ломлять конституцию австрийску. І так за пановання Потоцкого ми не мали конституциї. Мій нарід не мав нїякого впливу на законодавство, на парлямент, на сойм. Звісна річ що в галицкім соймі на 160 послів ми маємо тільки 20 голосів, то значить: не маємо нїякого голосу; звісна річ, що австрийска конституция дає нам 3 рази менше мандатів як Полякам; звісна річ, ми не тільки не могли впливати на адмінїстрацию і контролювати її, але ся адмінїстрация стояла зовсїм виразно на услугах трох пануючих кляс.

Так було за Баденього і Пінїньского, як се сказав Дашиньский, але нещастєм для Потоцкого було те, що він був послїдний.

Пословиця говорить: „поти збанок воду носить, поки ухо не урветь ся“. За Потоцкого міра перебрала ся. Показало ся, що не тільки одна кляса, але всї кляси і сторонництва не тільки консервативисти, але і всї демократи та велика часть людовців з п. Стапіньским на чолї дїлає на некористь і неволю мого народа.

Звісна річ, якими способами старали ся сї кляси добути мандати. Звісно, що в кождім повітї була інструкция, щоби вибрати кандидатів кола польского. І на се не було нїякоï ради. Їздили депутациї до Відня, писало ся в часописях, в брошурах — нїчо не помогло.

Здавало ся, що як настануть загальні вибори, то буде лучше. Передтим, за курияльноï системи було лекше шахрувати, вистарчило настрашити людий, назначити прим. правибори на 8. годину рано, а приïхати і зробити їх о 7. і т. д. Але тепер було се труднїйше, бо всї люди мають голос. Та найшла ся рада і на се.

Факт є, що при перших загальних виборах галицка адмінїстрация допускала ся таких надужить і таких шахрайств як нїколи передтим.

В акті обжалованя сказано, що незрозуміле е, як можна за се робити відвічальним намісника. Для мене незрозуміле, як можна ставити таке питанє? Хто-ж є відвічальний за се, що дїєсь ся в краю, як не представитель власти? А Потоцкий був не лиш цїсарским намісником, але і проводиром польских міродатних партий, тож і помер не лиш як намісник, але і за дїяльність усїх тих польских партий.

Дуже чемно сказано в акті обжалованя, що менї не подобала ся акция проти страйків. Пан прокуратор може не знає, яка се була акция? Цїлі тижнї і місяцї держали людий по вязницях, щоби їх відтак увільнити, бо не було нїяких доказів їх вини. Хоч не було за що, власти уважали за відповідне мучити сотки людий тільки за те, що аґітували за страйками.

Навіть „Січи“ переслїдувано і то за такі дрібні річи, як ношенє лент на грудях. І па таких дрібницях показало ся, що у нас іде до щораз гіршого, бо бюрократия поклала собі за задачу, щоби тільки знищити нарід. І коли польским урядникам вільно ходити в сокільских мундурах, то у нас заказали носити ленти.

А Потоцкий був ворогом не лиш полїтичного розвитку нашоï народности, але і культурного. Говорить ся, що нам ще так зле не дїєть ся, бо все таки маємо школи і культурно можемо розвивати ся. Народних шкіл — говорять — маємо більше як Поляки. Та се тільки в теориї, а в практицї виглядає воно зовсїм инакше. Всї школи підлягають краєвій шкільній радї, а ми в тій радї не маємо анї заступників, анї голосу — она зовсїм шляхотско-польска.

І, здаєть ся що в конституцийній державі не були би можливі такі події, як на львівскім унїверситетї. Панове присяжні може і не знають, що на унїверзитетї підчас борби є револьвери! Послїдний раз не один чоловік, але 20, 30 могло впасти трупами. Польска суспільність не звертає на се нїякоï уваги, що в таких обставинах не може бути бесїди про науку, що унїверситет не є огнищем науки, але борби, та анї Поляки анї Русини не можуть учити ся. А Потоцкий був один з тих,

Микола Гоголь.

З приводу столїтних роковин від народженя Миколи Василевича Гоголя преса всього цивілїзованого сьвіта присьвятила йому статї як великому мистцеви у всесьвітній лїтературі. Росия не могла пропустити сего дня (1. цьвітня), щоб не сказати велике спасибі свойому великому ґенїєви. Росийска печать обговорює всесторонно творчість Гоголя, дїлячи ся при тім на дві части. Поступова преса оцїнює Гоголя виключно як художника слова, реакцийна-ж використовує нагоду, щоб переïхати ся на Українцях, тикаючи їм у вічи, що Гоголь показав дорогу, якою повинен пійти українский народ. І головний орґан австрийского ренеґатства „Галичанинъ“ помістив напів полїтичну, напів лїтературну статю депутата Глїбовицкого, яка своïм змістом цїлковито покриває ся з чорносотенними российскими часописями.

Україньска преса спімнула Гоголя „не злим тихим словом“, розбираючи здебільшого відношенє Гоголя до україньства. Се для нас найважнїйше, як ставив ся до України Українець Гоголь, будучи визначним росийским повістярем. І ми теж хочемо сему приглянути ся, але вперед дещо з його житя.

Микола Гоголь родив ся 1809 р. в Сорочинцях в Полтавщинї як потомок давного козацкого роду. Один з його предків Остап Гоголь був козацким полковником і навіть наказним гетьманом підчас руїни; иньший, Таньский, звісний як україньский письменник 18. віку, бувши автором україньских інтерлюдий. Батько Миколи, Василь, писав для сїльского театру свого сусїди ех-мінїстра Трощиньского україньскі комедиї, з яких однак збереглa ся тільки одна „Простак“. Скінчивши ґімназию в Ніжинї, вступив Гоголь до урядовоï служби в Петербурзї, але вже за кілька років покинув се становиско, щоб віддати ся лїтературі. Тодї познакомив ся з тодїшними корифеями рос. лїтератури Пушкіном і Жуковским і став писати росийскою мовою. 1832 року поïхав на Україну, мріючи про катедру історії в Київі. Однак йому дали катедру в Петербурзї, де він побув три роки і виïхав за границю. Обïхавши Нїмеччину, Францию, Швайцарию осїв ся в Римі. З лїтами стала Гоголя мучити тяжка нервова недуга, з якоï розвинула ся релїґійна манїя. Під впливом сеї манїї відбув подорож до Палестини, але не найшовши й там спокою вернув в Росию і проживши ще чотири роки помер в Москві 1852. року, маючи всего 43 роки.

Жаль збирає кождого Українця, що такий ґенїяльний потомок україньских козаків, якого батько навіть пробував пера в україньскій мові, покинув свою народність, збогачуючи росийску лїтературу такими величавими творами як „Вечери на хуторі близь Диканьки“, „Тарас Бульба“, „Ревізор“, „Мертві душі“ і и. Однак воно нам зрозуміло. Гоголь не відцурав ся цїлком своєї України, він кохав її до смерти, але був чоловіком слабоï волї, а великоï амбіциї. Вихований в козацкій сїмї, яка причисляла ся до дворян, стикав ся мало з властивим репрезентантом україньства, з україньским мужиком. Тому любив Україну як край богатий, розлогий, з вишневими садками, з чудовим пташиним сьпівом, словом як любить ся красавицю. Честилюбивість тягля його до Петербурга в официяльні круги, де думав зробити кариєру. Там познакомив ся з Пушкіном, Жуковским, бачив власними очима, як їх твори всюди читали ся, а чуючи в собі поетичну здібність став і собі-ж писати для тоï самоï публики. Україньске слово було тодї ще слабеньке. Обмежувалось на україньску територию а твори росийскі читались всюди. Він писав проте для ширшоï публики.

Однак Гоголь не відірвав ся цїлковито від рідноï почви. Захоплений козацкою бувальщиною, брав він сюжети до деяких своïх творів з україньскоï історії, найбільше україньского елементу стрічаємо в „Тарасї Бульбі“. Не один Українець читаючи твори Гоголя з україньскоï минувшини набирав любови до обшарпаноï України і в сїм лежить

що у Відни проти правительства старали ся, щоби ми не мали універзитету.

Спитає хто, чому се не стало ся вчаснійше, лише якраз торік! На се відповідь дуже ясна. Як в Галичині була одна тільки пануюча кляса, се консервативти разом з духовеньством, ми надіяли ся, що як прийде до голосу демократия, цілий польский нарід, то відносини змінять ся, не будуть такі жорстокі, що демократи специяльно старати-муть ся поправити сї блуди, залагодити сї рани, які руский нарід одержав в часї 500-лїтної унії з Польщею. Але показало ся, що в Галичині є одна тільки партия — консервативна від Станїньского до Потоцкого. І се нас ще більше обурило. Ми пізнали, що конституция з виборчою реформою сказує нас на політичну загладу, даючи нам пяту часть того, що Полякам, що не будемо мати жадного впливу в соймі і парляменті, що для нас отже на леґальній дорозї нїчого здобути, що ми засуджені на політичну смерть.

Перед тим можна було перевагу польского народу толкувати тим, що виборча ординация покликує до голосу тільки посїдаючі сфери, се є шляхту і міщан, а мого народу нї. Але від часу загальних виборів та перевага — се розбій на моїм народї. А руский мужик, як каже Вуяк, коли не висший культурою, то на всякий случай не низший від мазурского. Як отже можна було скасувати ріжницю між хлопом і шляхтичем, а лишити таку велику між польским мужиком і руским? Польский нарід пять разів сильнїйший від нас і в будучности буде се ще сумнїйше виглядати. І пан прокуратор слушно називає нас „народом розпуки“ — до сего причинила ся консолїдация всїх партий проти нас і гадка самого Потоцкого: знищити нас нами самими. Про се згадує пан прокуратор в першім акті обжалована, та не говорить анї слова в другім. Чим се пояснити? Менї здаєть ся тим, що се було перед евентуальною війною з Росиєю. Таким способом навіть чемностию ріжвять ся оба акти обжалована. В першім пан прокуратор підносить, що мій чин „є випливом партийної борби — з одної сторони стає до неї велика, поважна партия заслугуюча на підпору, з другої горстка, ґрупка Українцїв, пожадаючих почестий та мандатів. Ґрупка та розгоріла ненавистию до всього за то, що не признано її провідних прав, але радше партиї старорускій.

Як се всьо виглядало, ми бачили при послїдних виборах до сойму. На команду зі Львова сповнювано шахрайства на річ російского аґента Дудикевича. Коли-ж відносини не змінили ся під тим зглядом, то чому в акті пана прокуратора нема вже більше мови про ту ґрупку пожадаючу почестий і мандатів? Для того, що я говорив про нову зброю Потоцкого проти нас в тім напрямі, що цїла польска суспільність пішла проти нас на услуги російских аґентів“...

Отсе тло страшного розпучливого акту з 12. цьвітня 1908, себто мартирольоґія українського народу в довговічнім пожитю з Польщею. Коли Галичина дістала ся під Австрию, українскому народови не стало лекше, бо Польща на далї остала ся державою в австрийскій державі. Правительство австрийске віддало „Тирольців сходу“ з 1848 р на ласку і неласку польскої шляхти. Колиж стала зростати сьвідомість українського народу, тоді при помочи навіть крайних насильств бережено польский стан посїдання. Пролило ся навіть немало української крові. З другої сторони в цїли спинення українського руху форсовано москвофільство, яке найбільше розросло ся під протекторатом ґрафа Потоцкого. Українські посли не раз і не два з парляментарної трибуни звертали увагу центрального правительства на неможливі відносини в Галичині, скаржили ся в своїй і в чужій пресї на польский гнет. Однак безуспішно. Мирослав Січиньский знав добре історию нещасного пожитя нашого народу з Поляками, бачив на власні очи насильства сповнювані над українським народом. А він любив той нарід, горячо любив і відчував його кривди із запалом молодої душі. І стало ся страшне дїло розпуки. А така розпука огортає й нинї не тільки одиниції, а сотки, тисячі душ. Та розпука загнала одних в обійми російских аґентів, в кацапский табор, який жде спасенія від батюшки-царя, а других заставляє бороти ся всякими й нелеґальними способами проти незносного гнету, якого не зіднає нїякий иньший народ в Австриї.

І від 12. цьвітня 1908 в Галичинї нема майже слїду звороту на лїпше ба навіть підчас розправи шовінїзм польский не притихав не то на вні, але й у самій салї розправ. Русини остають і на далї під твердою польскою рукою, не тільки краєве але й центральне правительство трактує їх дальше по мачошиному. Та caveant consules! Така пора, як от недавна з анексиєю Босни і Герцоґовини, може небавом знова заскочити Австрию. Австрийский ряд не сьміє забувати напис цїсарскої палати, що „justitia fundamentum regnorum“, повинен проте добре взяти собі до серця слова посла Василька, які написав у великоднім числї правительственного „Fremdenblatt-у“:

„Наша монархія в кождім разї перебула важку пробу своєї сили. Напруженє всїх сил в орґанізмі має завсїди такі наслїдки, що в орґанізмі показують ся і такі місця, які треба полагодити. Так як напруженє нервів утишує на хвилю деякий внутрішний біль, так само в сім разї подїлало сконцентроване уваги на спільну державну ідею і на евентуальну небезпеку для монархії. Однак треба і якраз український народ мусить піднести свій голос упімнения, щоби тепер вже пороблено зарядження в цїли усуненя великого невдоволеня покривдженої народної сьвідомости, щоби, коли держава знова відозве ся до народів — а хто знає, чи той час далекий, цїлий державний орґанізм був сильний і здоровий і коли Австрия знов перебуде тяжку пробу, щоб нїхто не дивував ся, що проба удала ся“.

Тому „Caveant consules!“

заслуга Гоголя для українського народа. Гоголь не ренеґат, хоть покинув свою нацїональність і окрім одного приватного листа не написав і стрічки по українськи. Ренеґати звичайно обкидують грязею народність, яку ганебно покинули; він поки життя його отчав Україну безмежною любовію, хоть не ту правдиву, мужицку Україну, а ту пишну. Воно не дивота, він був пан, а тодїшне українське паньство здебільшого так дивило ся на Україну.

Гогэль був чоловіком двох душ, мав українську і московску душу і вагав ся то на сторону одної, то другої. Ся духова роздвоєність мабуть в немалій мірі підорвала так вчасно його жите. Гоголь став ся „жертвою двоєдушности“, як влучно каже д. Ефремов. В листі до своєї приятельки Смирновоі писав, що не знає, яка в него душа „хахляцкая или русская“, себто українська чи московска. Хто знає, чи він вічно не робив собі закидів за те, що покинув свою Україну, свою народність і пішов вислугуватись північним божкам. Гоголь се одна велика помилка, зразок на те, як „наші батьки помилялися“.

Дехто, от як автор „Очерків української літератури“ Петров причисляє Гоголя до українського письменства. Однак се нинї годї твердити. Гоголь російский письменник, а таке стрічаємо і в иньших народів.

I. Д.

Революция в Туреччинї.

Ще й доси не прийшло в Туреччинї до якогось позитивного результату. Переговори між султаном а Молодотурками ще не покінчили ся. В дипльоматичних кругах столицї панує думка, що Молодотурки протягнем переговорів хотять здобути на часї і ожидають, щоби їх вся сила явила ся перед столицею. Тоді скажуть они своє рішуче слово, коли станують цїлковитими панами ситуациї. Однак они не забажають правдоподібно кровопролитя не поставлять се на патриотичне становище і не схотять братоубійчою боротьбою довести вітчину до руїни.

Що до їх становища в справі детронїзациї султана, то покаже ся як все молодотурецке війско буде в Цареградї. Коли покинуть замір усуненя его з престола, то зроблять они се лиш під тим услівєм, що їм полишить ся вільну руку в покараню виновників. Султан мусить на се пристати, та однак через се буде мати проти себе війско цареградске, яке було его підпорою. Таким способом повстане пропасть між султаном а народом а володар Туреччини остане сам без всякої підпори. Остане султан на престолї, то мусить се завдячувати Молодотуркам, які вистерігають ся всяких риґорозних кроків, які мали-би викликати, ненависть серед народу. Характеристичне становище палати, якої члени перенесли ся до St. Stefano в числї 75 і злучили ся з членами сенати в одну национальну раду. Під обраду прийшла справа детронїзациї султана, якої порішеє відрочено на пізнїйше. Окрім того порушено справу прокламациї армії до населеня і ухвалено прокламацию, в якій удобряє ся поступоване армії і признає ся єї одинокій компетенцию заняти ся справами державними і привести супокій в краю.

Подїї в Цареградї.

Цареград, 23. цьвітня. (Кб) Стверджують поголоску, що бувший великий везир Гілмі-паша скривав ся через кілька днів по подїях із звісного бурливого для Цареграду вівтірка. Від вчера перебуває знов у своїм помешканю. Доносять, що великий везир Тевфік-паша подасть ся завтра у димісию. Консулярна депеша оцїнює число жертв, що упали підчас різанин серед Вірмен у вілєтї Адана, на 15.000 душ. Цїлї села понищені.

Війско машируе проти столицї.

Цареград, 23. цьвітня. (Кб.) Теперішна сила надходячої армії не дає ся докладно означити; доносять що війско числить около 35 баталїонів, 70 пушок, 15 ескадрів і около 10.000 охотників. Вістка, що молодотурецке війско прибуло вже під сам Цареград, неправдива. Головна позиция армії доси незмінена. Здаєть ся, що війско й завтра ще не прибуде до міста. Місцевим часописям доносять про прибутє героя в борбі за свободу, бея Нязі, до надходячого війска. На вчерашнім засїданю палати в St. Stefano брало участь 75 депутатів під проводом Ахмеда Різи. В своїй гарячій і гучними окликами принятій промові сказав він: Війско накоїло лиха, але й війско направить его.

Национальна рада в St. Stefano.

Цареград, 23. цьвітня. (Кб.) Перебуваючі в St. Stefano члени сенату і палати зійшли ся на национальну раду, на якій радили над внеском на усунене султана з престола та над внеском, чи признати прибутє македоньской армії за леґальне чи нї. Розвинула ся жива дебата.

Спокій в Македонії.

Солунь, 23. цьвітня. (Кб.) В Македонії панує супокій. Всю увагу звернено на подїї в Цареградї.

Справа детронїзациї султана під обрадою национальної ради.

Цареград, 23. цьвітня. (Кб) Ходила чутка, що вже ухвалено детронїзацию султана в принципі; однак стверджено пізнїйше, що в згаданій справі не прийшло ще до жадного рішеня.

Засїданє, що було почасти тайним, буде завтра продовжене. Национальна рада ухвалила прокламацию, якою ратифікує дві прокламациї, які видало надходяче війско.

Национальна рада удобряє прокламациї війска.

Цареград, 23. цьвітня. (Кб.) Прокламация, ухвалена национальною радою, удобряє зміст прокламаций надходячої армії в цїли анульована удару завданого конституциї подіями з вівтірка, відверненя абсолютизму, який знова піднимає ся, як також приведеня супокою в краю через забезпечене конституциї, а вкінци покараня виновників в рамах релїґійних і державних законів.

Цареград, 23. цьвітня. (Кб.) Национальна рада виявила дальше, що поступоване армії відповідає інтенциям нациї, задля чого належить ся єї повинувати ся, а той повинен бути потягнений до відвічальности і покараний, хто-би відважив ся ставити єї опір.

ДОПИСЬ.

Товариство „Шкільна Поміч“ в Чорногузах.

В недїлю 24. січня с. р. по полудни відбулись в нашім селї другі з раду загальні збори товариства „Шкільна Поміч“ при участи около 30 членів. Збори отворив голова товариства, надуч. Лучиньский, а пояснивши зібраним цїль і значінє сего товариства, повитав прибувшого на збори делеґата філїї „Руської Бесїди“ дир. ґімн. п. А. Клима, почім здав звіт з дїяльности Видїлу і звіт касовий учит. В. Галицкий. І так: Перші загальні збори „Шкільної Помочи“ відбулись 11. жовтня 1908 р. Товариство істнує проте несповна 4 місяції. Вибраний загальними зборами видїл, що складав ся з 4-ох

учителів і 3 господарів, відбув два засіданя, на котрих полагоджувано справи товариства. Особливу увагу звернув виділ, щоби придбати товариству як-найбільше готівки і тим причинитясь до скорійшого зросту желізного фонду, котрого відсотки мають служити на потреби товариства. Тому то занято ся головно придбанєм товариству як найбільшого числа платних членів, що при помочи істнуючої в нашім селї „Каси“ удаєсь в повнї, іменно в той спосіб, що кождий новий член до „Каси“ мусить наперед стати членом основателем „Шкільної Помочи“ складаючи одноразову вкладку 10 К. Рівнож на просьбу нашого товариства дав сойм запомогу в сумі 50 К. Окрім вкладок і запомоги збирано принагідно добровільні жертви. Сї всї заходи увінчались вже в короткім часї досить гарним успіхом, на що вказує число платних членів 34 і готівка з кінцем року в сумі 314 К, котра становить завязок желїзного фонду. Щоби єї не нарушати, постарав ся виділ, що навіть так конечний і наразї одинокий видаток, як кошта основаня в сумі 14 К покрито добровільними жертвами. Так отже чистий маєток товариства в готівці виносив з кінцем 1908 р. 314 К (по сегоднїшний день вже 340 К). Всї гроші так ті, що вже є, як і ті, що від часу до часу впливають зложені на книжочці щадничій місц. каси райф. Отсе короткий звіт з дїяльности за 4 місяці.

Звіт сей принято на внесенє госп. Івана Кордяка до відомости і уділено виділови абсолюторию.

При точці: Вибір виділу, вибрано на внесенє крамаря Вас. Кравчука одноголосно і на слїдуючий рік той самий виділ.

Членьску вкладку на сей рік ухвалено для членів основателів одноразово 10 К (як до тепер) а для членів звичайних 1 К вписового і 1 К вкладки.

На тім по промові голови п. Лучиньского закінчились збори „Шкільної Помочи“ а зачались збори Читальні.

Ялиця.

(Від Редакциї: На жаль у нас ще дуже а дуже мало тов. „Шкільна Поміч“, як отсе в Чорногузах, хоч в кождім селї чимало дїтий, що не ходять до школи, бо не мають в що вгорнути ся, не то книжоч і прочих приборів шкільних. А прецїнь при добрій волї нашої сїльскої інтелїґенциї могло би бути в кождім селї таке товариство, що не тілько з дрібних вкладок членів, але ще більше із принагідних складок, з підмог громади, кас і других товариств, з декляматорских і вокальних уряджень шкільної молодїжи і т. п. могли би узбирати що року тілько, щоби убрати найбіднїйших школярів. В першій лїнії тяжить сей обовязок на нашім учительстві, яке повинно заняти ся заложенєм тов. „Шкільна Поміч“; статути розсилає даром головний виділ „Українськоі Школи“ в Чернівцях.)

НОВИНКИ.

Чернівцї, 23. цьвітня 1909.

Календар. Субота 24. (11.) Антипа, Фармуция, рим. Юрия М. Схід сонця 4 год 52 мін., захід 7 год. 5 мін. — Недїля 25. (12.) Н. 3. по В. Василія, рим. Н. 3. по В. Марка. Схід сонця 4 год. 50 мін., захід 7 год. 7 мін.

Наглячі внески українських послів. З Відня доносять, що посол др. Евген Левицкий передав президиї палати послів наглячий внесок в справі знесеня мінїстра краяна для Галичини зглядно основаня двох місць мінїстрів краянів, одного для Русинів а одного для Поляків. Другий наглячий внесок в справі законного управильненя питаня мов в Австриї передасть посол др. Левицкий сими днями.

Реформа православної церкви в Австро-Угорщинї. З Відня доносять, що наслїдком прилученя Босни і Герцеґовини наступлять деякі переміни в православній церкві. Всї православні епархії в Боснї і Герцеґовинї, в Дальматиї і Хорватиї будуть сполучені в одну митрополію, на чолї котрої буде поставлений карловицкий патріярх. Митрополія та буде складати ся з девятьох епархій; чотирох босаньско-герцеґовиньских двох дальматиньских і трох хорватских. Сербскі православні епархії на Угорщинї будуть відділені від карловицкої епархії і для них буде основана в Будапештї так звана будиньска митрополія і тамошний епископ буде мати титул угорского митрополита. На Буковинї буде установлена трета независима православна митрополія і тамже буде установлена нова руска епархія, бо черновецка епархія буде виключно румуньскою. В семигородскій румуньскій митрополії не наступлять нїякі зміни.

Відзначенє і нагорода для війск Босни і Герцеґовини. Цїсар надав всїм, котрі в часї від дня 1. жовтня 1908 р. до 30. цьвітня 1909 р. в Боснї, Герцеґовинї і Дальматиї були в чинній службі в армії і маринарці, а також тим військовим, котрі 2. грудня м. р. не дістали ювилейного військового хреста, однак в тім часї були на дунаєвій фльотилї і воєнних кораблях на Адрийскім мори, той хрест ювилейний. Дальше зарядив цїсар, щоби всїм військовим особам, котрі у виміренім часї сповняли військову службу в Боснї, Герцеґовинї і Дальмациї, дальше тим військовим особам, котрі в тім часї були на кораблях ескадри і дунаєвої фльотилї або в Катаро у військовій службі, щоб їм той час служби подвійно почислено при обчислюваню часу служби. Се зарядженє відносить ся також до ужитих поодиноких відділів XIII. і VII. корпусу армії.

Запав ся костел в землю в містї Іноврoцлаві в Познанщинї (Німеччина). Із землї вибухла рівночасно вода і залила весь простір, де стояв костел. З людий нїхто не потерпів, хотяй се була велика пятниця, бо люде, почувши підземний гук і побачивши зарисовані стїни костела, вийшли завчасу з него. Причиною того незвичайного явища є очевидно вода, що підмила фундаменти нового впрочім костела, котрого будова коштувала тому 4 роки 400.000 марок. Костел запав ся по сам дах і нема надії видобути єго з землї.

Найстарше дерево на сьвітї. Найстарше дерево на сьвітї росте коло місточка Туле, при дорозї ведучій з Оасака до Ґватемалї в середущій Америцї. Як вчені ботанїки обчисляють, то дерево числить тепер 20 століт. У висотї півтора метра від землї пень сего дерева мірить 44 метри в окружности (обєму). Промір дерева сподом мірить 12 метрів, а висота єго сягає 50 метрів Дерево се, зване Taxodium, хотяй в серединї дуплаве є зовсїм здорове.

Міста американьскі. Як скоро розвивають ся і зростають в населенє американьскі міста можна переконати ся о тім хотяй би з сього, що Ню-Йорк числить тепер вже 4,442.685 мешканців. По Льондонї отже є найбільше місто в цїлім сьвітї. Нї одно місто европейське (анї в инших частях сьвіта) не підносилось і не росло так скоро як Ню-Йорк, котрий не лишень числом населеня, але і богатсвами, там накопиченими, веде перед, перед всїма містами цїлого сьвіта і їх підбиває. Його вулиця Wall str., контролююча ґелду і інтереси банкові цїлого краю містить в собі більше інтересів грошевих, чим цїлі міста европейські. Відтам то виходить контроля інтересів торговельних, банкових і т. п. маючи звязь з оборотами грошевими. Новий Йорк сам один може здержати всякий рух промисловий і грошевий у цїлім краю, — або знов двигнути його до нечуваної сили. З'осередкувались там всякі обороти фінансові і місто се є мотором переторгів могучих капіталїстів. По при се богатство є там і велика нужда, нужда разяча, впадаюча в очи, котра виднїєсь по усїх переулках і заулках міста. Пробиваєсь вона головно, в дїльницях міста, замешкалих верствою робітників. Є се протиславлане, чи там контраст першого; і хто хоче пізнати богатство і нужду Америки — все те має перед очима в повнім блеску і наготї в Ню-Йорку.

Оповістки, іменованя і т. п.

Новий президент ради культури краєвої. Посла барона А. Гормузакого іменовано президентом ради культури краєвої.

З буков. краєвої щадницї. На звичайних загальних зборах буков. краєвої щадницї ухвалено дати більше запомог на добродїйні цїли, між тим на слїдуючі українскі інституциї: На „Народний Дім“ 200 кор., на тов. „Шкільна Поміч“ 200 кор. а на руску бурсу в Серетї 80 кор.

Подяка. Щоби подати і бідним бурсакам спроможність бачити на сценї твори рідної українськоі лїтератури і штуки подарував Вп. добродїй пан віцемаршалок др. Ст. Смаль-Стоцкий на сю цїль для бурси ім Осипа Федьковича 100 корон. Управа бурси повертаючи сї гроші на призначену цїль, зложує сим Вп. добродїєви як найсердечнїйше Спасибіг. — *Олександер Купчанко*, управитель бурси.

Із штуки і лїтератури.

Уклінна просьба до дирекциї українського театру. Всїлякі уваги і рецензиї доводило ся читати зарядови нашого театру, чи то що до самої штуки чи то що до гри поодиноких артистів, я зверну увагу на одну доси еще не порушену точку, іменно на репертуар. І тут мусите признати що робите нам, себ то гостям з провінциї величезну кривду. Вправдї учительство се не якась упривілейована каста, щоби заряд театру мав робити для него специяльні уступки, але зважте що учитель мимо найлїпшої волї не може бути в театрі більше чим два рази на тиждень, себ то в суботу і в недїлю пополудни. І якіж штуки дають в сї днї? Першої суботи себ то 17. цьвітня с. р. „Барон циганьский“. Не входжу тут ближше в оцїнку сеї оперетки (кільканайцять років тому то зроблено), скажу лиш що вже час піти її в добре заслужений стан спочинку. Я ще була мацїнька а вжо грали єї на українській сценї, відтак доводило ся чути єї і на львівскій і на черновецкій.. В недїлю „Батькова казка“, штука грана від недавна на нашій сценї; чиж не можна було штук сих заміняти? А то жаль брав чоловіка покидати виставу в половинї пятого акту і спішити на желїзницю, обіцюючи трінкґельд дорожкареви щоби довіз на час до потягу...

Що до пополудневої вистави в недїлю, то не роблю закиду зарядови, що маючи на увазї численну участь селяньства дав „Сватанє на Гончарівцї“. Возьмім другий тиждень: Цїлий тиждень уйде, приходить субота: „Запорожець за Дунаєм“ і „Вечерницї“.

Я вже всїляко собі толкую, зарядови театру ходить передовсїм о касу, а звістна річ, що в суботу найбільше замісцевих гостий, отже як вже приїде хто до міста, то щоби „забити час“, піде хотьби на вічномолоду „Наталку Полтавку“ а лїпші і новійші штуки найдуть все аматорів і між черновецкою публику, можна отже обійти ся і без провінциї.

Чому на суботу не дає руский театр: „Мари“, „Суєта“, „Житейске море“, „На днї“, „Міщани“, „Надія“, „Житє чоловіка“? На тижни можна грати штуки більше знані, бо думаю, черновецкому гостеви все одно чи піде на „Мари“ в середу чи в суботу.

Єще одно вдоволенє може мати дружина театральна з вистави поважнїйших штук в висше згадані днї. Адже відома річ що „Міщани“ Ґоркого, „На днї“, „Лихолїтє“ вимагають добірнїйшої більше образованої публики, кождий з нас знає, як страшно денервує публику а ще більше артистів незрозуміне якоїсь штуки, що обявляє ся чи то сьміхом чи то невідповідним оклихом, тут можна надіяти ся, що більший процент публики пійме сесю штуку, а се думаю для артистів річ цїлком не маловажна, а ми не ідемо до театру щоби доволї насьміяти ся і поглянути хотьби на як інтересний танець женців в II. дїї, але приходимо ся також учити, ми не дїтваки, котрих бавить няниця на сценї, але люди зрілі, котрі вимагають чогось поважнїйшого, чогось більше глубокого.

Марія Трусевич.

Телеґрами „Буковини“.

Чернівцї, 23. цьвітня 1909.

Відень, 23. цьвітня. (Кб) Австрийске правительство повідомило угорский кабінет, що з принципіяльних і технїчних причин не пристає на отворенє картельного банку. Задля того мінїстри Кошут і Апоні поставлять цїсареви правдоподібно в суботу предложенє в справі основаня независимого национального банку. Цїсар приняв около полудня мінїстра Андрашого.

Будапешт, 23 цьвітня. (Кб.) Угорске телеґр. кореспонденцийне бюро доносить з Відня: По полудни відбула ся в мінїстерскій палатї одногодинна нарада, в якій брали участь Векерле, Кошут, Андраші і Ціхі. Вечером виїхав Векерле до Будапешту а в понедїлок верне назад до Відня.

Царгород, 23. цьвітня. (Кб.) „Courier d'Orient“ довідує ся з достовірного жерела, що здоровлє султана потерпіло богато через подїї з послїдних днів. Султан слабий на помішанє ума. Сю поголоску розповсюднено здаєть ся навмисне.

Царгород, 23. цьвітня. (Кб) В тутешній палатї не явив ся жаден депутат, більша часть послів находить ся тепер в St. Stefano. Як „Courier d'Orient“ доносить, видав Султан лїсту тих осіб, які спричинили ся до бучі з попередного тижня.

Датки на памятник ТАРАСА ШЕВЧЕНКА в Київі просимо присилати до „Рускої Каси“ в Чернівцях ул. Петровича ч. 2.

Головні

Звичайні Загальні Збори

товариства

„Руска Каса для ощадности і пожичок“

в Чернівцях

відбудуть ся дня **2. мая 1909-го року о годині 10. перед полуднем** у власнім льокали, улиця Петровича ч. 2, при участи що найменьше половина всїх членів. Колиб загальні збори не могли відбути ся через те, що не явило ся відповідне число членів, тоді відбудуть ся загальні збори о годині пів до 11-ої перед полуднем з тим самим порядком дневним без огляду на число явивших ся членів.

Порядок дневний:

1. **Прочитане протоколу.**
2. **Справоздане касове.**
3. **Вибір ради надзорчої.**
4. **Внесеня старшини.**

Кождий член може бути після § 20 статутів заступлений через такого повномочника, котрий сам має право голосованя.

Др. Стефан Смаль-Стоцкий, голова. *Омелян Попович*, заст. голови.

Звичайні загалні збори каси пож. і щадн. для громади Горошівці, відбудуть ся дня 6. мая с. р. о 1. год. пополудни о пів до 2. п. п. без взгляду на число прибувших членів в домі господаря Николая Мелничука з таким дневним порядком: 1. Прочитане протоколу з попередних загальних зборів. 2. Справоздане касове й принята біляпсу за рік 1908. 3. Уділене абсулюториї старшині і раді надзорчої. 4. Вибір старшини. 5. Вибір ради надзорчої. 6. Установлене стопи процентової для пожичок і вкладок щадничих. 7. Ухвала дотично побираня 50 с. на фонд резервовий на місце дотеперішної пренумерувати часописи „Народне Богатство“. 8. Підвисшене платні для касиєра і рід виплати тоїж. 9. Ухвала що кождий член стов. мусить і на далї бути членом читальні „Рускої Бесїди“. 10. Ухвала, що кождий член стов. мусить бути заобезпечений в тов. ассик. „Днїстер“. 11. Перебране ц. к. трафики наданій до тепер Ґиорґіґви Фуштеєви. 12. Перебране руского склепу отвореного до тепер під фірмою, Ґиорґій Фуштей. 13. Внесок старшини дотично неточних членів товариства. 14. Справоздане із діловодства в першім кварталї 1909 і ухвала дотично артикула 33 книги ліквідацийної. — *Старшина.*

Звичайні весняні загальні збори каси пож. і щадн. для громади Ставчани, відбудуть ся в неділю, дня 2. мая с. р. о 2. годині пополудни в читальни „Рускої Бесїди“ з таким дневним порядком: 1. Отворене зборів. 2. Прочитане протоколу з попередних загальних зборів. 3. Справоздане касове і білянс за рік 1908. 4. Установлене стопи процентової для пожочок і вкладок щадничих. 5. Вибів старшини і ради надзорчої. 6. Ухвала, щоби не відбував ся загальний збір осінний. 7. Повідомлене, про силачуване довгу до „Селяньскої Каси“. 8. Ухвала, щоб всї члени каси були членами читальні „Рускої Бесїди“. 9. Вільні внесеня. — *Іван Ойстрик*, нач. *Юрій Руснак*, касиєр.

Загальні збори каси пожичкової і щадничої для гром. Валява, відбудуть ся дня 2. мая із слїдуючим дневним порядком: 1. Справоздане касове. 2. Вибір старшини і ради надзорчої. 3. Вибір касиєра. 4. Вільні внесеня. — *Старшина.*

„Споживне товариство „Взаїмна Вигода“ в Добринівцях, скликує **загальні збори** на день 2. (лат.) мая 1909 р. о 3 годині пополудни в домі Ґеорґія Ряпки в Добринівцях. Порядок дневний: 1. Справоздане членів основателїв. 2. Вибір членів управи і надзорчої ради. 3. Рішене що-до провадженя процесу против виступившого члена — основателя. — *Іван Гаврилюк, Іван Цуркан.*

Видає товариство „Руска Рада“ в Чернівцях. За редакцию відповідає: Віктор Строїч.
З друкарнї товариства „Руска Рада“ в Чернівцях, під зарядом Івана Захарка.